

Ю. Самойлова

аспірантка Сумського державного педагогічного університету

ім. А.С. Макаренка

ІННОВАЦІЙНІ ШКІЛЬНІ МЕРЕЖІ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ XXI СТОЛІТТЯ

Мережевий тип суспільства став домінуючим в кінці XX – на початку XXI століття. Основними причинами розвитку мережевого суспільства стала революція інформаційних технологій, динамічні процеси глобалізації та розквіт культурних і соціальних рухів. Успіх людей та окремих організацій в такому суспільстві залежить від їх уміння створювати, сприймати та застосовувати різні види інновацій: технологічні, культурні тощо. Сфера освіти не є виключенням. Сучасний світ характеризується нестабільністю, неоднозначністю, зміною звичайних стереотипів мислення, стрімкою зміною видів та методів діяльності. Якщо в період індустріальної епохи освіта передбачала в основному оволодіння сукупністю готових знань і стандартизованих методологій мислення, то сьогодні освіта має бути спрямована не просто на передачу застарілих знань, а на вміння критично мислити, формувати випереджальну свідомість людей, які здатні ефективно протистояти глобальній кризі. Необхідною стає нова філософія освіти, яка б відповідала вимогам мережевого типу суспільства XXI століття.

Однією із основних проблем при створенні нової філософії освіти є модернізація освітньої системи, змісту та методів навчання. Важливою характеристикою освіти XXI століття є не лише вміння користуватися власними знаннями, а готовність до змін та пристосування до нових потреб ринку праці: бути готовим активно діяти, управляти інформацією, швидко приймати рішення, навчатися протягом життя. В контексті мережевого суспільства одним із засобів здійснення процесу модернізації є створення інноваційних шкільних мереж (ІШМ).

За Х.Ф. Ван Аальстом, створення мереж означає "систематизований розвиток (менеджмент) зовнішніх та внутрішніх зв'язків (комунікації, інтеракції, координації) між людьми, групами або організаціями ("вузлами") з метою удосконалення результатів діяльності" [3, с. 34]. Розвиток мереж в сфері освіти дослідники пояснюють як явище, що пов'язане з ідеєю спільності їх учасників, на відміну від характерних для ієрархічного способу організації освітньої системи підпорядкування та контролю. Спільні ідеї, наміри, ціннісні орієнтації стають у мережах головним принципом організації, що робить її учасників відповідальними у рівній мірі за розвиток справи, що їх об'єднує [2, с. 45].

У філософському вимірі розвиток освітніх мереж пов'язують з концепціями холістичного розвитку знання, в якому окремі галузі є взаємопов'язаними з іншими в рамках єдиної мережі [1, с. 154]. В цьому контексті школи, що є частиною мережі, стають не ізольованими структурними компонентами вертикальної ієрархії, якою була і є будь-яка освітня система, а "вузлами" єдиної мережі знань.

Важливою складовою сучасної філософії освіти є принцип демократизації управління. Модернізація системи управління освітою передбачає, перш за все, її децентралізацію. Цей процес успішно здійснюється в освітніх системах багатьох країн світу, в тому числі і Сполучених Штатах Америки, що є яскравим прикладом процесу децентралізації. Інноваційні шкільні мережі досить давно і успішно функціонують в Америці. Їх існування та результати діяльності є позитивним досвідом, який необхідно вивчати та застосовувати для розвитку вітчизняної освітньої системи. Школи, що є традиційно ізольованими в рамках децентралізаційних систем, при об'єднанні у мережі значно примножують свою інноваційну спроможність. Мережі набувають ролі інституцій мезорівня (в англomовних країнах це, зазвичай освітні округи та місцеві освітні адміністрації) зовсім нового типу, що прагнуть до розвитку трансформаційної спроможності усіх сил, що задіяні в системній реформі [1, с. 163].

Модернізація системи освіти, перехід її на якісно новий рівень висуває нові вимоги і до особистості вчителя. У сучасних умовах організації навчання учням відводиться значна роль у активізації навчальної та самостійної діяльності. Чисто репродуктивне засвоєння знань відходить на задній план. За таких умов вчитель виконує більше роль менеджера, консультанта, тьютора, радника. Формування особистості учня, студента, розвиток таких якостей, як професійна компетентність, ініціатива, творчість, незалежність, самостійність, може здійснити вчитель, який володіє вказаними якостями та систематично розвиває їх у собі. В такому контексті інноваційні шкільні мережі виступають ефективним засобом підвищення професійної діяльності викладачів. Створення інноваційних шкільних мереж сприяє підвищенню компетентності управлінських і педагогічних кадрів щодо створення й запровадження інновацій у організаційну структуру управління школою. Мережі дають змогу вчителям-новаторам набути нових навичок, оскільки, будучи обмеженими в рамках одного навчального закладу, вчителі отримують можливість для обміну ідеями, що сприяє росту їх творчого потенціалу.

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що у створенні нової філософії освіти XXI століття інноваційні шкільні мережі відіграють дуже важливу роль. Вивчення зарубіжного досвіду створення і діяльності ІШМ та використання творчих здобутків розвинутих країн світу, зокрема Сполучених Штатів Америки, є цінним джерелом в контексті модернізації освітньої системи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті pp. XX – поч. XXI ст.): Монографія. – Суми: ВАТ "Сумська обласна друкарня". Видавництво "Козацький вал", 2004. – 500 с.
2. Chapman J. Schooling for tomorrow : Networks of Learning // Networks of innovation. – Paris : OECD Publications, 2003. – P. 41–48.
3. Van Aalst H.F. Networking in society, organizations and education // Networks of innovation. – Paris : OECD Publications, 2003. – P. 33–40.